

**ІННОВАЦІЇ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ
ОСВІТИ, ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОГО
ЗАХИСТУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ ТА
ПРАГМАТИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ СОЦІУМУ**

**матеріали IV Міжнародної
науково-практичної конференції**

21-22 травня

**м. Кам'янець-Подільський
2020**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ КИЇВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Кафедра корекційної педагогіки та інклюзивної освіти
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР
UNIWERSYTET EKONOMICZNY WE WROCLAWIU
WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI (BYDGOSZCZ)
KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II (LUBLIN)
PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA WSCHODNIOEUROPEJSKA W PRZEMYŚLU
JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCHBUĎĚJOVICÍCH
TECHNICKÁ UNIVERZITA V KOŠICIACH (KOŠICE)
БЛАГОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД ГРОМАДСЬКОЇ
ДИПЛОМАТІЇ»
БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД «УКРАЇНСЬКА ГАЛИЦЬКА ФУНДАЦІЯ»**

*Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в
умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму*

**Матеріали IV Міжнародна
науково-практична конференція**

УДК 378:364.3

Головний редактор:

ТРИПАК Мар'ян Миколайович, заслужений працівник освіти України, кандидат економічних наук, доцент, директор Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу.

Заступник головного редактора:

ГУМЕНЮК Ірина Леонтіївна, кандидат економічних наук, заступник директора з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу.

Редакційна колегія:

Anetta Zielińska, Dr hab. Prof.; **Іващук І.О.**, доктор економічних наук, професор; **Кириленко О.П.**, доктор економічних наук, професор; **Язлюк Б.О.**, доктор економічних наук, професор; **Скрипник А.Ю.**, доктор історичних наук, доцент; **Комарніцький О.Б.**, доктор історичних наук, доцент; **Вацлавський О.І.**, кандидат економічних наук; **Гераймович В.Л.**, кандидат економічних наук, доцент; **Федорчук В.М.**, кандидат психологічних наук, доцент; **Слободян В.Д.**, кандидат економічних наук, доцент; **Кушнір Л.А.**, кандидат економічних наук, доцент; **Коркушко О.Н.**, кандидат економічних наук, доцент; **Годнюк І.В.**, кандидат економічних наук, доцент; **Бачинська О.М.**, кандидат економічних наук; **Киселюк М.П.**, кандидат технічних наук; **Присакар В.В.**, кандидат педагогічних наук, доцент; **Топорівська Я.В.**, кандидат педагогічних наук, доцент; **Шевчук О.В.**, кандидат педагогічних наук; **Палилюлько О.М.**, кандидат історичних наук; **Марчак Т.А.**, кандидат філологічних наук.

Рекомендовано до друку Вченою радою Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу (протокол № 8 від 27 травня 2020 р.)

Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції. м. Кам'янець-Подільський : Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж. 2020. 240 с.

ISBN 978-966-654-456-1

Збірник містить матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції «Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму», яка відбулася 21-22 травня 2020 р. (Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський), з актуальних питань сучасної економічної науки, освіти та соціальної реабілітації в умовах інклюзії.

Відповідальність за висвітлений матеріал у публікаціях несуть автори наукових праць.

© Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, 2020

Письменний В.В.

*доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету,
м. Тернопіль, Україна*

СУБВЕНЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Для збалансування видаткових повноважень місцевої влади в галузі загальної середньої освіти з її ресурсними можливостями використовуються різні інструменти. Аналіз вітчизняної практики показав, що до реформи міжбюджетних відносин значна частина видатків місцевих бюджетів на загальну середню освіту забезпечувалася за рахунок субвенцій. Утім субвенції призначаються на конкретну мету, а потреби цієї галузі найкраще відомі місцевій владі й упродовж бюджетного періоду можуть виникнути більш нагальні питання, які потребуватимуть державної підтримки. За таких умов складно виробити ключові аспекти забезпечення розвитку загальної середньої освіти.

Прийняття нової редакції Бюджетного кодексу України дало змогу по новому підійти до механізму державної підтримки за рахунок цього виду міжбюджетних трансфертів. Відповідно до ст. 97 в державному бюджеті з'явилися субвенція на здійснення державних програм соціального захисту, субвенція на виконання інвестиційних проєктів, субвенція на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження, субвенція на проєкти ліквідації підприємств вугільної та торфодобувної промисловості й утримання водовідливних комплексів у безпечному режимі на умовах співфінансування, а в галузі загальної середньої освіти – освітня субвенція.

Основне призначення освітньої субвенції полягає в забезпеченні в повному обсязі видатків на оплату праці педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів усіх ступенів, шкільних відділень навчально-виховних комплексів, спеціалізованих шкіл, ліцеїв, гімназій, колегіумів, вечірніх шкіл, загальноосвітніх навчальних закладів для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації, професійно-технічних навчальних закладів у частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти [1]. Цей підхід є виправданий, хоча й не дає змогу здійснити капітальні видатки й оновити матеріально-технічну базу навчальних закладів.

Обсяги освітньої субвенції для бюджету Автономної Республіки Крим, обласних, районних і міських бюджетів (м. Києва та м. Севастополя, міст республіканського Автономної Республіки Крим і обласного значення), бюджетів об'єднаних територіальних громад затверджуються щорічно в законах про Державний бюджет України. Зокрема, у 2019 р. вони становили 70355,7 млн грн, або 30,0 % від загального обсягу субвенцій та 27,0 % від загального обсягу міжбюджетних трансфертів. Не дивлячись на збільшення цього виду міжбюджетних трансфертів на 9931,9 млн грн, або 16,4 %, така тенденція не

перекривала рівень інфляції та зростання оплати праці педагогічних працівників навчальних закладів.

Деякі фахівці модель освітньої субвенції називають виправданою, так як вона „...створює можливості для того, щоби районний чи міський бюджети отримали певну суму грошей і самі розподілили їх між школами” [2, с. 125]. Доповнюючи цю тезу, висувається гіпотеза, що освітня субвенція не вигідна для фінансування малокомплектних шкіл через витрачання власних доходів місцевих бюджетів. Відповідно до ст.103-2 Бюджетного кодексу України, цей трансферт розподіляється між бюджетами на основі формули, яка враховує кількість учнів, наповнюваність класів і коригуючі коефіцієнти [1]. У її складі передбачається створення резерву коштів, але не більш ніж 1 % від обсягу субвенцій.

Розподіл резерву освітньої субвенції і визначення напрямів використання таких коштів здійснює Кабінет Міністрів України за погодженням із Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету. На нашу думку, схвальним є збереження залишків коштів за освітньою субвенцією на рахунках відповідних місцевих бюджетів на кінець бюджетного періоду та можливість використання в наступному році з урахуванням цільового призначення субвенції або на оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів. Хоча останнє положення не логічне через те, що за наявності коштів у вільному доступі їх розпорядники змушені чекати до закінчення бюджетного періоду, аби здійснювати витрати на капітальні видатки.

У 2017 р. з метою державної підтримки осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в закладах загальної середньої освіти, запроваджено відповідну субвенцію. Відтоді її обсяг зріс у понад 4,5 раза з 98,3 млн грн до 454,4 млн грн у 2019 р., які витрачалися на проведення додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять дітям, які здобувають освіту в інклюзивних класах, придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку для кращого опанування навчальних програм. З огляду на те, що в закладах загальної середньої освіти навчалось близько 68 тис. осіб з особливими освітніми потребами і за останні роки їх кількість зросла [3], цих коштів виявилось недостатньо для надання якісних освітніх послуг.

Крім малого обсягу, для надання державної підтримки галузі загальної середньої освіти у формі субвенцій характерний політичний лобізм. Кошти, які мали освітнє призначення виділялися бюджетам міст Києва, Львова, Одеси і Харкова, а серед регіонів – Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Одеській та Харківській обл. Разом із відмінностями в географічному розташуванні, природно-кліматичних умовах, демографічному складнику населення та іншими чинниками, субвенції для розвитку галузі загальної середньої освіти в депресивних регіонах були малими, що вносило ще більший деструктив у розвиток їх освітнього потенціалу та забезпечення інклюзивного підходу в освіті.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50–51. Ст. 572.

2. Беновська Л. Я. Проблеми бюджетного забезпечення освіти в контексті децентралізації управління. *Регіональна економіка*. 2016. № 1. С. 121-129.
3. В 2017 році в Україні було розпочато виділення коштів з державного бюджету на підтримку осіб з особливими освітніми потребами. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/statistika-inklyuziya.pdf>

Бачинська О.М.

*кандидат економічних наук, викладач кафедри фінансів,
економіки та економічної кібернетики
Подільського спеціального навчально-реабілітаційного
соціально-економічного коледжу
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ

Сьогодні туристична галузь – це галузь з величезним потенціалом, де з кожним роком стрімко зростають основні показники діяльності: туристичні потоки і доходи від туристичної діяльності. Крім того туризм є галуззю мультиплікатором, що забезпечує високу прибутковість при низьких вкладеннях інвестицій. Тенденції розвитку туризму свідчать про увагу суб'єктів туристської діяльності до питання розвитку інклюзивної туристської інфраструктури, виділення інклюзивного туризму в окремий вид туристської діяльності. За підрахунками фахівці туристичної галузі щорічно подорожують близько 2,5 млн осіб з інвалідністю, що становить близько 10% від усіх туристів.

Інклюзивний туризм є процесом, який зменшує ізоляцію особи з інвалідністю в суспільстві за рахунок збільшення участі кожного окремого інваліда в усіх процесах життєдіяльності сучасного суспільства. Туризм без бар'єрів створює умови до реструктуризації культури суспільства, його правил і норм поведінки, умови для прийняття всіх сторін життя й особистих відмінностей та потреб осіб з інвалідністю за рахунок розвинення тісних, плідних відносин між здоровими особами та інвалідами в сучасному суспільстві [1].

У Конвенції ООН про права інвалідів тема доступності туризму для всіх й кожного порушена в статті 30. Там зазначається, що держави-учасниці Конвенції визнають право людей з інвалідністю брати участь нарівні з іншими в культурному